

KÖNYVTÁRAK A KIBUCBAN

F 3462 NACHMANI, Gerhard: Büchereiarbeit
im Kibbuz. = BuB. 17. Jg. 1965. 4. no.
161-163. p.
Könyvtári munka a kibucban.

6:621

(3.44)

A magyar könyvtárosok körében kevéssé ismert az izraeli könyvtárügy általában, még kevésbé ennek különleges területe, a kibucokban - kollektív gazdaságokban - folyó könyvtári munka. Ezért közöljük némi rövidítéssel Gerhard Nachmani cikkének magyar fordítását, aki a Bücherei und Bildung felkérésére számolt be az afekai kibucban folytatott könyvtárossi működéséről és a munkája során felmerülő problémákról.

héber nyelv már régen győzött, mint valamennyi lakost összekötő kapocs, de azért még mindig sokan olvasnak - különösen az öregebbek közt - német, jiddis és angol könyveket (utóbbiakat újabban különösen az ifjúság kéri). Az érdeklődés sokfélesége azonban mindenképpen megmarad, legalábbis tudományos, politikai stb. téren. Éppen ezért nem mindig könnyű teljesíteniük az olvasók kívánságait, habár a jeruzsálemi Nemzeti Könyvtárral és más nagy könyvtárakkal fennálló könyvtárközi forgalom sokat segít a feladatok megoldásában.

Mindezekhez hozzá kell még venni azokat a speciális feladatokat, amelyek könyvtárunkat a hagyományos falusi könyvtártól megkülönböztetik. Így pl. nekünk

A kibuc olyan település, ahol a lakosok közösségben élnek együtt és egyetlen tagnak sem lehet privát vagyona. Nincs ezzel ellentétben az a tény, hogy mindenki egyéni hajlamai szerint élhet a kibuctól rendelkezésére bocsátott költségvetési összeg keretei között; ez az összeg természetesen - mint bárhol a világon - a gazdasági helyzettől függően kisebb vagy nagyobb. Így azután egyesek saját kis magánkönyvtárat rendeznek be szobájukban, míg mások inkább a ruházkodásra vagy egyéb hajlamaik kielégítésére adnak ki több pénzt.

A közművelődési könyvtárak különös fontossága van a kibucban. A kibuc-települések nagyrésze kicsi, ha vannak is már nagyobb, több ezer lakosu kibucok. A mi kibucunknak 500 lakosa van, ebből kb. 300 a felnőtt. A különbség a mi településünk és mondjuk egy hasonló nagyságú német falu között abban van, hogy a mi "falunk" lakói a legkülönbözőbb országokból és társadalmi osztályokból származnak és hogy - különféle neveltségüknek megfelelően - kezdetben még a különféle anyanyelveket is tekintetbe véve - igen széleskörű átlományt kell rendelkezésükre bocsátani. A

kell beszerezni a kibuc egyes munkaágaihoz szükséges szakirodalmat, mindenekelőtt az Afekben is – és általában minden kibucban – domináló mezőgazdasági szakirodalmat, de ezenfelül a gyáraink, tanítóink stb. számára szükséges egyéb szakirodalmat is. Hogy könyvtárunk egyuttal ifjúsági és gyermekkönyvtár is, magától értetődik. További speciális feladatok hárulnak a könyvtárra az új bevándorlók beköltözésével kapcsolatban; számukra olvasmány és tananyagról kell gondoskodnunk. Végül a könyvtár az archívum szerepét is betölti, amennyiben a település valamennyi kulturális szerve, rendezvénye számára rendelkezésre kell bocsátania a szükséges anyagot: a könyvek mellett hanglemezeket, filmeket, kiállítási képeket stb. Természetesen ez az anyag nem lehet meg nálunk a maga teljességében, de tudnunk kell, honnan lehet megkapni, s nekünk kell beszerezni és mi vagyunk érte felelősek.

A könyvtáros feladatköréhez tartozik továbbá az olvasó-helyiségért s az ott rendelkezésre bocsátott folyóiratokért való felelősség. Az olvasószoba délben van nyitva. A könyvtárközi kölcsönzés keretében folyóiratokat is beszerzünk.

Végül még egy egészen speciális feladatot kell megemlíteni: a privát szükségleteket kielégítő könyvekről való gondoskodást, mindenekelőtt a tagok saját könyvtára számára, de ajándékozási célokra is. A valamennyi tagra érvényes részletes költségvetési előirányzatnak a keretében privát könyvek beszerzésére is be van iktatva bizonyos összeg. Ezt az összeget sokan megtoldják a költségvetés olyan tételeinek a rovására, amely iránt kevésbé érdeklődnek (pl. színházlátogatás). Évenként egyszer kis könyvkiállítást rendezünk a kibucban. Egy héten keresztül bemutatjuk itt propaganda céllal azokat a könyveket, amelyek beszerzésre érdemesnek látszanak (főként kézikönyveket). Az ilyen alkalmakkor sok kiadó, elsősorban a Központi Kibuc-mozgalom kiadói, jelentős (50 százalékgig terjedő) árleszállítással adják oda könyveiket.

Igy próbálunk mind az irodalom, mind a művészet és zene területén közvetítők lenni. Ha ez nem mindig sikerül is és nem úgy, ahogy kellene, ha sok, előttünk lebegő célt nem tudunk is még megvalósítani, sok lehetőséget nem tudunk kihasználni, ez nem a kibuc-könyvtáros jóakarata és nem is az igényeknek a hiányán múlik, hanem a munkánkat korlátozó objektív körülményeken. A kibuc-könyvtárak további pozitív fejlődése attól függ, milyen mértékben lehet változtatni ezeken a feltételeken, habár ezek a kibuc-könyvtárnak szinte a leglényesebb elemei.

A kibucban ugyanis mindeddig valamennyi könyvtári munkát önkéntes munkaként végeztek a könyvtárosok, szabad idejükben, vagyis az általános munkaidőn kívül; ezt a munkaidőt ugyanis a könyvtárosoknak is olyan munkával kell eltölteni, amelyik "hasznot hajt". A szüleink multjától (és részben saját multunktól) való elfordulás és kibuc-mozgalmunk ideális alapelvei eredményeképpen csak a testi (fizikai) munkát tekintik teljes értékűnek és a tanítókon kívül – akiknek a munkája a kibucban sokkal nehezebb, mint másutt – egyetlen más hivatást sem ismernek el a fizikaival egyenlő értékűnek. Így pl. a művészek is – bár teljesítményeiket teljes mértékben elismerik – a legtöbb kibuc tag szemében csak akkor érnek valamit, ha művészi munkájuk mellett fizikai munkát is végeznek. Persze ma már nem mindenütt van ez így s Izraelben is – mint bárhol másutt a világon – szükségképpen törekszenek hivatali állások megszerzésére, íróasztal melletti munkára és igyekeznek karriert csinálni. De ha az ember (egyelőre) örülhet is még a kibuc-mozgalmában érvényesülő ellenkező irányú tendenciáknak, ezek vég-eredményben mégis pusztítóan hatnak a könyvtárosi munkára. Hiszen nálunk sem igen van a fiataloknak kedve az önkéntes munkára és kérdés, hogy mi öregebbek meddig bírjuk – minden jószándékunk mellett is – a helytállást.

Csak az utóbbi időben kezd valami jele mutatkozni a feltételek javulásának. Az összes kibucok könyvtárosai végre kezükbe vették ügyük irányítását, összejöttek s bizonyos irányelveket dolgoztak ki munkaidejüket és munkafeltételeiket

illetően. Ha az önkéntesség elvét fenn kell is tartani, legalább bizonyos - a kötetek, illetve az olvasók számától függő - normákat kívánnak érvényesíteni a kibuc-könyvtárosok munkaidejük vagy legalább munkaóráik kiszámításában. A könyvtáros munkáját tehát a kibucban még mindig nem ismerik el teljes értékű munkának, de a kezdeményezés megtörtént ebben az irányban. A kibuc-mozgalom illetékes központi szervei még meg kell hogy erősítsék ezeket a követelményeket, de nem kétséges, hogy ez meg fog történni, mert a feltétlen idealizmus ideje itt is lejárt. Talán sajnálatos ez a tény, de tudomásul kell venni. Gondoskodnunk kell az utánpótlásról, szinte azt kell mondanunk: mindenáron.

Természetesen vannak más gondjaink is. A könyvtárak helyiség-viszonyai sem a legkedvezőbbek. Saját könyvtárépület alig van néhány helyen. A legtöbb kibucban - így Afekben is - valamilyen más célra fel nem használt helyiséggel kell beérni, természetesen tekintet nélkül arra, hogy megfelel-e ez könyvtári célokra. Afekben - sok ide-oda vándorlás, költözés után - elértük, hogy a könyvtárnak legalább a fekvése jó, sőt kitűnő. A könyvtárat annak a nagy épületnek a földszintjén helyeztük el, amelyben a nagy étkező- és előadóterem is van, vagyis központi helyen. Minthogy a kölcsönzés az étkezések után történik, minden lehető megtettünk az olvasók kényelme érdekében és az eredmény nem is maradt el. A helyiség azonban tulságosan kicsi és a célnak egyáltalán nem felel meg, főképp, mivel az új beszerzésekre szánt költségvetési összeget meglehetősen nagyvonalúan állapították meg. Bár tervezik a könyvtárhelyiség bővítését, a rendelkezésre álló lehetőségek nem nagyok és nem oldják meg hosszabb időre a kérdést. Saját könyvtárépületről nálunk sincs egyelőre szó.

KONFERENCIA A KÖNYVTÁRÜGY TERVEZÉSÉRŐL LATIN-AMERIKÁBAN

Az Unesco - az ecuadori kormány közreműködésével - Quitoban (Ecuador) 1966. jan. 7 - 15-ig konferenciát rendez. A konferencia témája: a könyvtárügy országos tervezése a latin-amerikai országokban. Célkitűzései között szerepel: a könyvtárügy jelenlegi helyzetének felmérése a latin-amerikai országokban; a könyvkiadással és az audio-vizuális anyaggal kapcsolatos problémák elemzése; ajánlások kidolgozása a könyvtárosképzésre vonatkozóan; a könyvtárak szerepének révideálása, tekintettel a gazdasági és társadalmi fejlődésre; a könyvtárfejlesztés helyének meghatározása a művelődésügy általános tervezésének keretében és a könyvtárügyi tervezésben alkalmazható alapelvek kidolgozása; az 1964-ben - egy Unesco-szakértő által kidolgozott - ecuadori könyvtárfejlesztési terv révideálása.

A latin-amerikai könyvtárosok és nevelésügyi szakemberek mellett más országok és a nemzetközi szervezetek képviselőit is meghívják, hogy megfigyelőként vegyenek részt a konferencián.

Remélik, hogy a konferencia ajánlásai nagy lendületet fognak adni a könyvtári tervezésnek a latin-amerikai országokban, sőt hatásuk érezhető lesz másutt is, különösen a fejlődőben lévő országokban. (Réunion d'experts sur la planification nationale des services de bibliothèques en Amérique Latine. - B. Unesco Bibl. 19. vol. 1965. 5. no. 292. p.)